

НИКОЛАЙ ГОГОЛ
ВЕЧЕРИ В СЕЛЦЕТО КРАЙ
ДИКАНКА: ПРЕДГОВОР КЪМ
ЧАСТ ПЪРВА

Превод от руски: Константин Константинов, —

chitanka.info

„Какво е това чудо невидено: «Вечери в селцето край Диканка»? Какви са тия «вечери»? И ги хвърлил на света някакъв си пчелар! Слава Богу! Като че малко гъски са оскубани за пера и парцали са похабени за хартия! Като че малко хора от различен произход и всякаква сбирщина са изцапали пръстите си с мастило! Скимнало и на пчеларя да се повлече подир другите! Вярно е, толкова напечатана хартия се е натрупала, че скоро няма да знаеш какво да завиеш в нея.“

Слушаше сърцето ми, слушаше всички тия думи още преди месец! Тоест казвам, че ако човек като нас, селски жител, си подаде носа от затънтеното селце в голямото общество — пази, Боже! Туй е все едно, както се случва, да влезеш в покоите на някой голям пан: всички ще те наобиколят и ще почнат да ти се присмиват. То поне да са по-горните лакеи, но не, някой окъсан хлапак, като го попогледнеш, никаквец, който се рови в задния двор, и той ще се залепи; от всички страни ще почнат да тропат с нозе: „Къде, къде, за какво? Махай се, селяндур, махай се!...“ Ще ви кажа... Но какво ще ви разправам! За мен е по-лесно да ходя два пъти през годината в Миргород, гдето вече пет години не ме е видял нито околийският съдия, нито почтеният йерей, отколкото да се покажа в това голямо общество. А щом си се показал, и да плачеш, и да не плачеш, ще отговаряш.

Ние, любезни мои читатели, казано без докачение (може би ще се разсърдите, че един пчелар ви говори така просто, като на някой свой сват или кум) — ние в село отдавна имаме тоя обичай: щом привърши полската работа, селянинът се качва да си почива цяла зима на печката и когато ние, пчеларите, прибираме пчелите в тъмната изба, когато няма да видите вече нито жерави в небето, нито круши по дървото, тогава, щом се мръкне, някъде накрай улицата сигурно вече блещука светлинка, чуват се отдалеч смях и песни, дрънка някоя балалайка, а понякога и цигулка, глъчка, шум... Това са нашите вечерници! Те, с ваше позволение, приличат на балове; само че не съвсем. Ако ходите на бал, то е, за да повъртите нозете си и да се попрозявате скришом; а у нас в една къща ще се съберат цяла тълпа девойки съвсем не за бал, с вретено, с чепкала; и отначало сякаш се залавят за работа; вретената бръмчат, леят се песни и никоя не вдига очи встрани; но щом в стаята нахълтат момците с цигуларя — вдига се вик, почват се лудории, танци и такива неща, че не могат да се разкажат.

Но най-хубавото е, когато всички се съберат в гъста купчинка и почнат да си задават гатанки или просто да бърбят! Боже мой! Какво ли не разправят! Какви ли не стари истории не изравят. С какви ли не страхотии не те плашат! Но никъде може би не са разказвани толкова чудесии, както на вечерите у Рижия Панко. Защо са ми дали селяните прякора Рижия Панко — бога ми, не мога да кажа. И косата ми, струва ми се, сега е повече бяла, отколкото рижа. Но не ми се сърдете, такъв ни е обичаят: дадат ли хората някому прякор, ще му остане во веки веков. Понякога, срещу празник, съберат се на гости добри хора в къщурката на пчеларя, насядат на трапезата — и тогава само слушайте. Па и да си кажа, хората съвсем не са прости, не са никакви селяндури. Да, можеха да направят чест с посещението си и на по-горни хора от пчеларя. Ето например, познавате ли псалта на диканската църква Фома Григориевич? Ех, че умна глава! Какви истории умееше да разправя! Две от тях ще намерите в тая книжка. Той никога не ходеше с шарен халат, какъвто носят мнозина селски псалтове, но отбиете ли се у него дори в делник, ще ви посрещне винаги в дреха от тънко сукно с цвят на картофено пюре, което купуваше в Полтава по шест рубли аршина. За ботушите му никой в цялото селце не ще каже, че миришат на катран; всеки знае, че ги чистеше с най-добрата свинска мас, каквато навярно някой селянин на драго сърце би сложил в кашата си. Никой не ще каже също, че някога е бърсал носа си с полата на дрехата, както правят някои хора от неговото звание, но вадеше от пазвата си грижливо сгъната бяла кърпа, поръбена с червени конци, и след като си свършеше работата в нея, сгъваше я отново, обикновено на дванайсетинка и я скриваше в пазвата си. А един от гостите... Но той беше вече такъв господарски син, че ако щещ, веднага го направи съдебен заседател или селски съдия. Понякога надигне пръст пред себе си, загледа се на върха му и почне да разправя усукано и умно като в печатна книжка! Някой път слушам, слушам и ме налегне размисъл. Да ме убиеш, нищо не разбирам. Отгде беше насъбрал толкова думи! Веднъж Фома Григориевич по тоя повод му измисли една хубава приказка: разказа му как един ученик, който се учел при някакъв псалт на четмо и писмо, се върнал при баща си и станал такъв латинянин, че забравил дори нашия православен език. Всички думи завъртявал на ус. На лопатата казвал лопатус, на жената — женус. И ето, дошъл той веднъж с баща си на

нивата. Латинянинът видял греблото и попитал баща си: „Как се нарича това, тате, по вашенски?“ И както бил със зинала уста, настъпил зъбците. Докато бащата се накарал да му отговори, дръжката се завъртяла, вдигнала се и — прас по челото. „Проклето гребло! — извикал ученикът, хванал се за челото и подскочил един аршин високо. — Колко силно удря това гребло, дяволът да блъсне баща му от моста!“ Това е то! Спомнил си и името му, гълъбчето! Тая приказка не се хареса на хитроумния разказвач. Без да каже дума, той стана от мястото си, разкрачи се посред стаята, наведе глава малко напред, мушна ръка в задния джоб на зеленикавия си кафтан, извади кръгла лакирана табакера, тракна я с пръст по нарисуваната муцуна на някакъв мохамедански генерал и щипна една доста голяма порция енфие, разтъркано с пепел и с листа от селим, вдигна я като на кобилица към носа си и смръкна на един път цялата купчинка, без да се докосне до палеца си. И през всичкото време — нито дума. Едва когато бръкна в другия си джоб и извади синя памучна кърпа на квадрати, избърбори под носа си нещо като поговорката: „Не хвърляйте бисери на свинете...“

„Сега ще се скарат“ — помислих си, като забелязах, че ръката на Фома Григориевич се приготвя да му покаже лакът. За щастие моята бабичка се усети да сложи на масата гореща погача с масло. Всички се заловиха за работа. Ръката на Фома Григориевич вместо да покаже лакът, се протегна към погачата и както му е обичаят, почнаха да хвалят изкусната стопанка. Имахме и друг един разказвач: но той (не биваше да си спомням за него по мръкнало) изравяше такива страшни истории, че косите ти да настръхнат. Аз нарочно не ги помествам тук. Току-виж наплаша добрите хора така че всички да започнат да се страхуват от пчеларя като, прости ми, Господи, от дявола. Нека по-добре да доживея, ако е рекъл Господ, до новата година и да издам още една книжка, тогава ще мога да ви посплаша и с пришълци от оня свят, и с чудесиите, които са ставали едно време по нашата православна земя. Между тях може би ще намерите и приказки от самия пчелар, които е разправял на внуците си. Стига да слушате и да четете, а пък аз, ако не ме мързи да се ровя, ще намеря приказки и за десет такива книжки.

Ха, ето че щях да забравя най-главното: когато идвате, господа, при мен, тръгнете направо по големия път за Диканка. Нарочно съм я

споменал на първа страница, за да стигнете по-скоро до нашето селце. А за Диканка, вярвам, доста сте слушали. И наистина там всяка къща е по-добра от някоя сламена пчеларска колиба. А за градината няма какво да се говори: във вашия Петербург сигурно няма да намерите такава. И тъй, като стигнете в Диканка, попитайте само първото срещнато хлапе с изцапана ризка, което пасе гъски: „Де живее пчеларят Рижиия Панко?“ „Ей там!“ — ще каже то и ще посочи с пръст, а ако искате, ще ви заведе до самото селце. Ще ви моля само да не си държите много ръцете на гърба и, както се казва, да не хитрувате много, защото пътищата по нашите селца не са толкова гладки, както пред вашите сараи. По-миналата година Фома Григориевич, като пристигаше от Диканка, падна в един трап с новата си таратайка и с дорестата си кобила, макар че сам караше и отгоре на очите си слагаше от време на време и други, купешки.

Затова пък, като ми дойдете на гости, ще ви поднесем такива пъпешки, каквито никога не сте яли, а за меда ще се закълна, че няма да намерите по-добър наоколо. Представете си, като внесеш питата мед, из цялата стая се разнася един дъх донемайкъде чист, като сълза или като скъп кристал, какъвто има по обиците. А с какви баници ще ви нахрани старата! Да знаете само какви баници: захар, чиста захар! А маслото просто тече по устните ти, като почнеш да ядеш. Като си помислиш наистина: за какво не ги бива тия жени! Пили ли сте някога, господо, крушов квас с трънки или варена ракия със стафиди и сливи. Или не ви се е случвало да ядете каша с мляко? Боже мой, какви ли гозби няма по света! Почнеш ли да ядеш — да им се ненаядеш. Сладост неописана! Миналата година... Но какво съм се раздрънкал наистина? Вие само елате, елате по-скоро, аз ще ви нахраня, така че ще разправяте на всеки срещнат човек.

Пчеларят Рижиия Панко

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.